

Kvalitetsbedömning

Angered sektor utbildning fritidshem

[Namn skolenhet]

[Namn rektor]

Summativ bedömning

Frågeområden för summativ bedömning

I den summativa kvalitetsbedömningen¹ utgår rektor ifrån specifika frågeområden:

- A. bedömning utifrån mätetal
- B. organisatorisk bedömning gällande fritidshem, pedagoger i fritidshem

Definition av frågeområdet, frågor till stöd för analys och hur bedömning görs framkommer av respektive frågeområde.

Den summativa bedömningen utgår ifrån att *rektor själv identifierar* de områden som anses vara olikvärdiga i jämförelse med andra fritidshem. På sätt ges möjlighet att spegla respektive fritidshems verksamhet i förhållande till övriga fritidshem i stadsdelen.

Underlag för rapportering och plan för öka kvalitet och likvärdighet

Den summativa bedömningen skapar en kunskapsbas som bildar underlag för rapportering i linjen och för en eventuell plan i syfte att öka kvalitet och likvärdighet. I planen beskrivs också om resurser behöver (om)fördelas för att kunna genomföra planen.

I kvalitetsbedömningen används konsekvent begreppet elev istället för barn och lärmiljö istället för pedagogisk atmosfär.

¹ Med summativ kvalitetsbedömning avses här att summera kunskaperna om fritidshemmens förutsättningar i respektive frågeområde vid ett specifikt tillfälle.

A. Bedömning utifrån mätetal

Utifrån den ekonomiska styrmodellen erhålls resurser utifrån antalet elever. Resursen ska täcka verksamhetens ordinarie behov, det vill säga även behov för bland annat arbetsmiljöåtgärder, elever i behov av särskilt stöd och mottagande av nyanlända.

Har fritidshemmet därutöver (i jämförelse med övriga fritidshem) specifika resurskrävande behov, som kräver en omprövning/omfördelning av resurser och som rektor inte har mandat att besluta om?

Rektors bedömning fritidshem

Ja/Nej

Vid ja görs kommentar utifrån ekonomiska, materiella, personella eller organisatoriska förutsättningar och utgår ifrån mätetal

Rektors gör kommentarer utifrån en egen sammanställning av:

Elever i behov av särskilt stöd (antal och andel)
Nyanlända (andel elever och antal per språkgrupp)
Kompetens (andel med formell kompetens)
Personaltäthet (antal elever per årsarbetare)
Arbetsmiljöåtgärder (enhetens användning av resurser för)

Som underlag för analys för materiel och lärmiljöns fysiska förutsättningar används:

2 Fysisk miljö för rörelseaktivitet inkl naturområde (PQS)
4 Lekutrymme inomhus (ECERS)
4 Utrustning och material för lärande och lek(PQS)
7 Måltider (PQS)
14 Säkerhet (ECERS)

B. Organisatorisk bedömning gällande fritidshem och pedagogisk personal

Fritidshemmets planering av utbildningen utgår ifrån den gemensamma analysen av måluppfyllelsen och fritidshemmets beslut om prioriterade utvecklingsinsatser.

Har fritidshemmet en planering som gör det tydligt hur verksamheten ska organiseras och genomföras så att den leder till en kontinuerlig utveckling av utbildningen?

Rektors bedömning fritidshem

Ja/Nej

Kommentar görs utifrån Skollagen, Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet

Rektor gör kommentarer av fritidshemmets organisation och planering utifrån:

Normer och värden

Kunskaper

Ansvar och inflytande

Skola och hem

Övergång och samverkan

Skolan och omvärlden

Bedömning och betyg

Särskilt beaktas planeringen i fritidshemmet för att:

stimulera elevernas utveckling och lärande

erbjuda eleverna en meningsfull fritid och rekreation

främja allsidiga kontakter och social gemenskap

Som underlag för analys används också:

8-15 Aktiviteter såsom 12-14 Språkutveckling, Matematik och Naturvetenskap (PQS)

16 Kulturell mångfald och kön (PQS)

21 Samverkan inom arbetslaget (PQS)

25 Samspelet mellan föräldrar barn och lärare (PQS)

29 Dagsschema (PQS)

31 Lärarnas möjlighet till professionell utveckling (PQS)

Formativ bedömning

Frågeområden för formativ bedömning

I den formativa kvalitetsbedömningen² utgår rektor ifrån specifika frågeområden:

- A. pedagogisk lärmiljö
- B. elevsyn
- C. kunskap och lärande
- D. jämställdhetsperspektivet

Definition av frågeområdet, frågor till stöd för analys och hur bedömning görs framkommer av respektive frågeområde. Frågeområdena A-C utgår ifrån "Möten för lärande" (Skolverket 2012). Frågeområde D utgår ifrån allmänna råd.

Den formativa bedömningen utgår ifrån *Angered's gemensamma förväntningar på fritidshemmets lärmiljö*. Förväntningarna grundar sig på Göteborgs stads verksamhetsidé och de nationella styrdokumentet för fritidshemmet.

Underlag för rapportering och plan för öka kvalitet och likvärdighet

Den formativa bedömningen bildar underlag för rapportering i linjen och för en eventuell plan i syfte att öka kvalitet och likvärdighet. I planen beskrivs också om resurser behöver (om)fördelas för att kunna genomföra planen.

² Med formativ kvalitetsbedömning menas här rektors bedömning av fritidshemmets pedagogiska lärmiljö såsom den kommer till uttryck i pedagogernas möte med elever i verksamheten. Bedömningen visar hur pedagogerna anpassar (formerar) lärmiljön utifrån elevernas behov som definieras i respektive frågeområde.

A. Pedagogisk lärmiljö

I vilken utsträckning kännetecknas fritidshemmet av en samspelande lärmiljö relativt eleverna?

Bedömningen görs utifrån en skala där:

- 1 Innebär en lärmiljö i förhållande till eleverna som i huvudsak är distanserad och **kontrollerande** och där ordning, behärskning och maktkamp råder.
- 2 Innebär en lärmiljö i förhållande till eleverna som i huvudsak är **instabil** och där vänlig distans, tillämpat lugn och motsägelser är vardag.
- 3 Innebär en lärmiljö i förhållande till eleverna som i huvudsak är **samspelande** med närvaro i elevers världar, lyhördhet till elevers initiativ och där elever i vid mening stöds i sina avsikter att pröva på.

Ett plus eller minustecken anger om lärmiljön närmar sig ett annat steg i skalan.

Rektors bedömning av fritidshemmets pedagogiska lärmiljö

1/2/3

Definition av lärmiljö

Lärmiljö förstås här som gemensamma och återkommande drag av attityder, förhållningssätt och (emotionellt) engagemang eller närvaro i elevers livsvärldar, i de vuxnas samspel med eleverna. I första hand är det alltså vuxnas kommunikation med elever som avses, men även attityder om elever som kan uttryckas mellan vuxna. De vuxnas förhållningssätt till varandra är självfallet viktigt för det pedagogiska klimatet. I denna bedömning är det emellertid främst förhållningssätt till eleverna som har studerats. Lärmiljön bland den pedagogiska personalen har tolkats med utgångspunkt från följande frågor:

- Hur talar man om och till eleverna?
- I vilka sammanhang och på vad sätt är vuxna tillåtande respektive begränsande i förhållande till elevernas intentioner?
- Hur framträder det emotionella engagemang de vuxna visar sitt arbete och eleverna? I vilken utsträckning och på vad sätt deltar de vuxna i och möter elevers världar?

Frågor till stöd för analys i dialog mellan rektor och den pedagogiska personalen i fritidshemmet

- Vad karaktäriserar vårt klimat som helhet? Hur gestaltas engagemang och tilltro till eleverna, till deras erfarenheter, upplevelser och aktiviteter? Hur upplever eleverna, deras föräldrar och kollegorna lärmiljön i gruppen? Skiftar lärmiljön mellan situationer under dagen (exempelvis samling, måltider) och i relation till enskilda elever?
- Vilken lärmiljö gynnar elevernas lärande? Hur stöds deras nyfikenhet, lust och glädje? Visas tilltro till eleverna och på vad sätt finns en närvaro i deras livsvärldar? Hur skapas ömsesidigt samspelade möten mellan eleverna och de vuxna och eleverna sinsemellan? På vad sätt ges eleverna utrymme att vara medskapare av lärmiljöer?
- Hur förhåller vi oss till elevernas gränsöverskridande, vilka gränser är viktiga i relation till deras lärande och varför? Ur vems perspektiv kan gränser vara betydelsefulla? Vilka möjlighetsrum skapas?
- Hur talar vi med och om eleverna? I vilken omfattning används uppmuntran respektive klander i förhållande till elevernas agerande? Vilka emotionella uttryck är accepterade i förhållande till eleverna och till oss vuxna?
- I vilka sammanhang förändras vår lärmiljö och vad kan det bero på? Hur ser de villkor ut där lärmiljön kan övergå till kontroll och distans? Vad kan vi göra för att förändra eller påtala dessa villkor?

B. Elevsyn

I vilken utsträckning kännetecknas fritidshemmet av ett synsätt där pedagoger betraktar elever som medmänniskor?

Bedömningen görs utifrån en skala där:

- 1 Innebär en elevsyn där pedagogerna betraktar **elever som irrationella** (inte riktigt att räkna med) och där elever behöver begränsas.
- 2 Innebär en elevsyn där pedagogerna betraktar **vuxna som bättre vetande** och där elevers bästa och rätt att välja tolkas utifrån vuxnas perspektiv eller struktur.
- 3 Innebär en elevsyn där pedagogerna betraktar elever **som medmänniskor** där elevernas erfarenheter bildar utgångspunkt och eleverna ges kontroll att själva styra sina behov önskningar och intressen.

Ett plus eller minustecken anger om elevsynen närmar sig ett annat steg i skalan.

Rektors bedömning av fritidshemmets elevsyn

1/2/3

Definition av elevsyn

Elevsynen definieras i denna bedömning utifrån de frågor som rör synen på eleven som person. Detta kommer till uttryck i pedagogernas samspel med eleverna och i deras beskrivningar av sitt arbete. Särskilt intresse riktas mot vuxnas strävan att förstå och möta elever på elevers premisser. Närhet till elevers perspektiv liksom frågor om makt är dimensioner av betydelse:

- Hur förhåller sig de vuxna till elevers intentioner och uttryck för mening?
- Hur möter de vuxna eleverna, vilka uttryck för förståelser av elever kommuniceras?
- I vilken utsträckning och på vad sätt tas hänsyn till elevers olika uttryck och hur fördelas makt i samspelen?

De synsätt som då framkommit har att göra med om pedagoger betraktar elever som en *medmänniska*, en meningsskapande person med intentioner, behov, intressen och önskningar som det gäller att respektera, alternativt om man anser att *vuxna vet* och avgör vad som är bäst för eleven och att elevens avsikter är *irrationella* och inte riktigt att räkna med.

Frågor till stöd för analys i dialog mellan rektor och den pedagogiska personalen i fritidshemmet

- Vilken syn på eleverna som personer är viktig för den pedagogiska personalen? Hur uttrycks denna syn i vårt förhållningssätt till eleverna och i hur vi lägger upp verksamheten? Vilken syn på sig själva som personer kommunicerar eleverna?
- Hur ser vi på och bemöter enskilda elever? Hur talar vi med och om eleverna? Hur ser vi på och tar hänsyn till elevernas förmåga att erfara och uttrycka mening? På vad sätt räknar vi med och anpassar verksamheten till elevernas olika intentioner, behov, erfarenheter och intressen?
- Hur påverkar vuxnas upplevelse av (brist på) kontroll vårt förhållningssätt? Finns det sammanhang då eleverna "körs över" och inte respekteras? Vilka reella rättigheter och vilket inflytande ges eleverna, och hur utövar vuxna makt i förhållande till eleverna?

C. Kunskap och lärande

I vilken utsträckning har pedagogisk personal i fritidshemmet en tilltro till elevers egen förmåga vad gäller kunskap och lärande?

Bedömningen görs utifrån en skala där:

- 1 Innebär en kunskaps- och lärandesyn som kännetecknas av **straff och belöning** och där lärande motiveras genom påföljder.
- 2 Innebär en kunskaps- och lärandesyn där **elevers mognad avvaktas** och där elevers anpassning sker efter mognad, elevers oförmåga, lärande som mekanik och kunskap som produkt står i fokus.
- 3 Innebär en kunskaps- och lärandesyn som visar **tilltro till elevers egen förmåga** och där pedagogerna ser och synliggör elevers lärande, tar fast på elevernas intentioner, gör elever delaktiga och får elever att fundera.

Ett plus eller minustecken anger om kunskap och lärande närmar sig ett annat steg i skalan.

Rektors bedömning av fritidshemmets kunskap och lärande

1/2/3

Definition av kunskaps och lärandesyn

Kunskaps och lärandesyn definieras i denna bedömning utifrån hur pedagoger arbetar med elevers lärande, liksom hur lärandesituationer struktureras och brukas i vardagen. Pedagogers samspel med eleverna och deras beskrivningar av arbetet tolkas i termer av syn på kunskap och på eleven som lärande och diskuteras i förhållande till teorier om lärande såsom konstruktivism, mognadsteori och behaviorism. Följande frågor är aktuella:

- Hur skapar pedagogerna utrymme för elevers lärande i vardagen? Hur avgränsas och struktureras lärandesituationer? Hur involveras elever i lärande och i vilken bemärkelse skapas möjlighet för kollektivt lärande?
- Vilken syn på lärande och kunskap kommuniceras i samspel med elever och i pedagogernas beskrivningar av sitt arbete? Vilka erbjudanden om kunskap och lärande kommer till uttryck i samspelet mellan vuxna och elever?

Vuxnas strategier för elevers lärande skiljer sig i vad man fokuserar sitt eget förhållningssätt, sin uppgift som pedagog eller egenskaper hos eleven. Spännvidden mellan pedagogernas syn på lärande och kunskap är stor och skiljer sig mellan arbetslag, enskilda pedagoger och mellan olika situationer. Kontrasterna sträcker sig ifrån att se eleven som någon som ska ta emot kunskap från vuxna till att se eleven som en person med resurser, vars egna upptäckter och kunskapsinhämtande det gäller för vuxna att stödja. Antaganden om kunskap kan ses som ett spektrum där kunskapens natur både kan betraktas i objektiva termer och i mer relativa föreställningar.

Frågor till stöd för analys i dialog mellan rektor och den pedagogiska personalen i fritidshemmet

- Vilken (gemensam) kunskaps- och lärandesyn omfattar vårt arbetslag? Hur tar denna sig uttryck i vårt arbetssätt? Vilken kunskap vill vi att eleverna ska utveckla och hur försöker vi hjälpa eleverna göra denna till sin? Vilken syn på eleven som person uttrycker vår kunskapssyn och vår lärandestrategi?
- På vilket sätt tas vardagen till vara för lärande? Finns det situationer som medverkar till olika lärandestrategier? Vilka lärandestrategier utvecklar vi i stressade sammanhang? Vilket lärande kan vi stödja i samling, omsorgssituationer, skapande och lek?
- Hur tar vi till vara och stödjer elevers delaktighet i sitt lärande? Hur och i vilka sammanhang kan vi uppmuntra deras upptäckande, kreativitet och lust att lära? Hur skapar vi lustfyllda lärandesituationer som hjälper eleverna att upptäcka samband och relationer i sin omvärld? Hur kan elevers möjlighet till meningsskapande och kontroll stödjas? I vilka sammanhang ställer vi öppna frågor till eleverna som får dem att fundera över aspekter bortom här och nu?
- Hur hjälper vi eleverna att upptäcka sitt eget och andras lärande? Hur kan vi skapa "ett tredje led" ett delat fokus i lärandet? På vad sätt kan vi stödja och involvera eleverna i varandras lärande? Hur kan vi möjliggöra att elevernas olika idéer, erfarenheter och upplevelser blir till ett gemensamt lärande för alla elever?

D. Jämställdhetsperspektivet

I vilken utsträckning kännetecknas pedagogisk personal i fritidshemmet av jämställdhetsperspektivet

Bedömningen görs utifrån en skala där:

- 1 Innebär att frågeområdet inte kännetecknas av ett aktivt arbete för jämställdhet mellan pojkar och flickor.
- 2 Innebär att medarbetarna analyserar sina egna föreställningar om kvinnligt och manligt utifrån frågeområdet.
- 3 Innebär att frågeområdet kännetecknas av ett aktivt arbete för jämställdhet och där förskolan utformas för att stärka jämställdhetsperspektivet.

Ett plus eller minustecken anger om kunskap och lärande närmar sig ett annat steg i skalan.

Rektors bedömning av fritidshemmets jämställdhetsperspektiv

1/2/3

Jämställdhetsperspektivet

I läroplanen lyfts jämställdhet fram som en viktig del i värdegrundsarbetet. Det handlar till stor del om att motverka traditionella könsmonster och om att flickor och pojkar skall ha lika stort inflytande över och utrymme i verksamheten. Forskning och erfarenhet visar att flickor och pojkar systematiskt behandlas olika.

Förhållningssätt

Ett effektivt jämställdhetsarbete börjar med de vuxna. Den könsidentitet som befästs redan i tonåren grundläggs mycket tidigt. Vuxnas sätt att bemöta flickor och pojkar liksom de krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma flickors och pojkars uppfattning av vad som är kvinnligt och manligt. Ibland kan det vara svårt för vuxna att upptäcka sina egna föreställningar om kvinnligt och manligt liksom könsmonster i fritidshemmets vardag. Det är därför mycket viktigt att personalen kritiskt granskar sitt eget förhållningssätt och analyserar hur könsmonster tar sig uttryck i den pedagogiska verksamheten samt kopplar det till grundläggande värden.

Jämställdheten en del i värdegrundsarbetet

Fritidshemmets personal och ledning har en nyckelroll för att utveckla jämställdhetsarbetet. För att arbeta med läroplanens värdegrund och uppdrag är det nödvändigt med såväl teoretisk kunskap om jämställdhet och genus som praktisk erfarenhet av arbete med jämställdhet i barngrupp. En medveten jämställdhetspedagogik kan skapa de möjligheter som läroplanen föreskriver. Det vill säga ge utrymme för elever att pröva och utveckla förmågor och intressen oberoende av könstillhörighet.

Många fritidsintressen är könsbundna. Det är viktigt att ge utrymme för både flickors och pojkars intressen men också att medvetet försöka bryta invanda könsrollsmönster. Personalen har en viktig roll när det gäller att skapa en balans mellan elevernas engagemang i de intressen de redan tillägnat sig och att visa på alternativ och inspirera till nya upptäckter.

Referenser

Eva Johansson (2011) Möten för lärande. Kunskapsöversikt. 2:a reviderade upplagan Skolverket
Thelma Harms, Richard M Clifford, Debby Cryer i svensk version av Mona Andersson och Ulla
Löfgren (2011) Utvärdering och utveckling i förskolan. Manual Hogrefe Psykologiförlaget –
ECERS

Gunni Kärrby, Sonja Sheridan, Joanna Giota, Anette Däversjö Ogefildt, Åka Björck. Pedagogisk
kvalitets i skolan – PQS

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. Skolverket 2011

Skolverkets allmänna råd med kommentarer (2012) Systematiskt kvalitetsarbete – för
skolväsendet.

Skolverkets allmänna råd med kommentarer (2007) Kvalitet i fritidshemmet